

Renata Matysik-Pejas, Janusz Żmija

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie

STAN HANDLU ŻYWNOŚCIĄ NA OBSZARACH WIEJSKICH W OPINII ICH MIESZKAŃCÓW NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH GMIN POWIATU KRAKOWSKIEGO

*STATE OF FOOD TRADE IN THE RURAL AREAS IN THE OPINION OF THEIR
INHABITANTS ON EXAMPLE OF SELECTED COMMUNES OF THE DISTRICT
OF KRAKOW*

Słowa kluczowe: handel detaliczny, handel żywnością, obszary wiejskie

Key words: retail trade, food trade, rural areas

Abstrakt. Celem opracowania była ocena wybranych elementów infrastruktury handlowej w kontekście warunków dokonywania zakupów produktów żywnościowych przez mieszkańców gmin powiatu krakowskiego (Zabierzów i Kocmyrzów-Luborzyca). Badania pozwoliły na określenie częstotliwości wyboru przez respondentów poszczególnych form handlu żywnością w miejscu zamieszkania. Otrzymano także subiektywną ocenę czynników decydujących o wyborze przez respondentów miejsca zakupu produktów żywnościowych. Respondenci wyrazili również swoją ogólną opinię, dotyczącą dostępu do infrastruktury handlowej oraz poziomu zaopatrzenia placówek zajmujących się handlem żywnością w miejscu, gdzie mieszkają.

Wstęp

W Polsce w okresie ostatnich kilkunastu lat zmianie uległa rola handlu detalicznego, zarówno jako sektora gospodarki, jak i działalności w skali regionalnej i lokalnej. Handel stał się znaczącym działem gospodarki narodowej, zajmując drugą po przemyśle pozycję w tworzeniu produktu krajowego brutto (z udziałem 16,2%) oraz trzecim po przemyśle i rolnictwie sektorem zatrudnienia (13% pracujących w gospodarce narodowej w 2010 roku według GUS) [Kaczmarek 2011]. Handel detaliczny pełni istotną rolę w funkcjonowaniu społeczeństwa. Warunkuje on dostęp do szerokiego wyboru dóbr konsumpcyjnych, w tym dóbr pierwszej potrzeby, jakimi są produkty żywnościowe [Słaby, Dąbrowska 2011]. Znaczenie tej dziedziny gospodarki wynika ze znaczenia żywności stanowiącej najważniejszą grupę towarową artykułów konsumpcyjnych ze względu na rolę oraz udział w globalnych obrotach. Zaspokajanie potrzeb żywnościowych przez dokonywanie zakupów jest najbardziej masową formą aktywności ludzkiej i stanowi podstawowy element egzystencji człowieka. Z kolei infrastruktura handlowa, tworząc lepsze lub gorsze warunki nabywania towarów, oddziałuje na jakość życia korzystającego z niej społeczeństwa.

Handel detaliczny jest jedną z dziedzin gospodarki, w której najszybciej dokonały się przemiany strukturalne w zakresie przekształceń ilościowych i jakościowych. Przemiany te widoczne są najbardziej na obszarach o znacznej koncentracji ludności oraz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, a więc w rejonach dużych aglomeracji miejskich [Wilmańska-Sosnowska 2006]. Obserwując strukturę handlu detalicznego w Polsce, można stwierdzić, że funkcjonujący model wyróżnia się na tle Europy. Pomimo wszystkich zmian, jakie zaszły w ostatnich kilkunastu latach, tzw. handel tradycyjny utrzymuje swoją mocną pozycję. W krajach Europy Zachodniej, w Czechach i na Węgrzech wielkie sieci handlowe koncentrują około 80% wartości krajowych rynków dóbr szybko zbywalnych, podczas gdy w Polsce jest to około 26-30% [Kosicka-Gębska i in. 2011]. Polacy lubią robić codzienne zakupy blisko domu, w kameralnej atmosferze. Nie bez znaczenia jest także siła nabywcza i struktura zakupów polskiej wsi, która generuje ponad 40% obrotów w handlu [Sklepy na wsiach... 2014]. Jednak zmiany w handlu detalicznym postępują także na terenach o mniejszym poziomie zurbanizowania i raczej bardzo tradycyjnej strukturze handlowania. Nowoczesne formy

dystrybucji wchodzą do mniejszych miast i miasteczek, a nawet na obszary wiejskie, jednak stanowią jeszcze niewielki odsetek wśród wszystkich sklepów. Na wsiach i w małych miasteczkach w 2009 roku zdecydowaną większość (60%) stanowiły indywidualne sklepy niezrzeszone, 31% sklepy zrzeszone w polskich sieciach handlowych, a tylko 9% sklepów należało do dużych sieci handlowych [*Mały handel...* 2014]. Taka struktura handlu na terenach mniej zurbanizowanych także będzie sukcesywnie ulegała przemianom. Właściciele supermarketów (np. Biedronki) poszukują atrakcyjnie położonych terenów pod budowę kolejnych sklepów. Interesują ich strefy zlokalizowane przy trasach szybkiego ruchu, węzłach kolejowych oraz w sąsiedztwie osiedli mieszkaniowych. Zmierzają nawet w kierunku głębokiej prowincji [*Sieć Biedronka...* 2014], wypierając powoli dotychczasowe formy sprzedaży (m.in. pozasklepowej).

Zasadniczą cechą przemian w systemach sprzedaży artykułów żywnościowych jest także ich silny związek zarówno z czynnikami o charakterze popytowym, jak i podażowym. Do tych pierwszych zaliczyć można przede wszystkim sytuację materialną społeczeństwa warunkującą poziom i strukturę wydatków oraz wielkość spożycia, zmiany w stylu życia konsumentów, m.in. w sposobach wykorzystania czasu wolnego, czy też w zachowaniach rynkowych, przejmowanie nowych wzorców konsumpcji, zmiany demograficzne. Po stronie podaży do istotnych czynników należy zaliczyć politykę inwestycyjną w sektorze rolno-spożywczym, procesy koncentracji i specjalizacji produkcji, rozwój i umacnianie się sektora małych i średnich przedsiębiorstw, procesy integracji z gospodarką zachodnioeuropejską, dostęp do nowych technologii oraz *know-how* w zakresie organizacji, zarządzania i marketingu [Kłosiewicz-Górecka, Słowińska 2002].

Przekształcenia w handlu wiążą się także ze zmianą liczby placówek handlowych. W Polsce od lat można zauważyć tendencję spadkową liczby sklepów. Trend ten dotyczy placówek dystrybucji ze wszystkich branż, ale największym problemem jest coraz mniejsza liczba placówek spożywczych. W 2010 roku zamknięto łącznie aż 11 tys. sklepów ogólnospożywczych, a w 2011 roku 7,3 tys. [*Coraz mniej...* 2014]. Przyczyny takiego stanu to przede wszystkim wynik działania praw rynku, ale również mało aktywnej działalności właścicieli, brak poparcia ze strony lokalnych władz i wyższe ceny [Słaby, Dąbrowska 2011]. Wydawać się może, że problemy te w mniejszym stopniu dotyczą handlu na obszarach wiejskich, ze względu na niewielką konkurencję. Jednak w przypadku wiejskich sklepów spożywczych dużym zagrożeniem jest bliskość ośrodków miejskich, oferujących nowoczesne formy handlu i wszystkie związane z tym korzyści. Sytuacja taka może powodować, że na mniej zurbanizowanych terenach w niektórych rejonach kraju maleć będzie dostęp do usług handlowych [*Maleje liczba...* 2014].

Material i metodyka badań

Celem badań była ocena wybranych elementów infrastruktury handlowej w kontekście warunków dokonywania zakupów produktów żywnościowych przez mieszkańców gmin powiatu krakowskiego. Badania pierwotne przeprowadzono w dwóch gminach z wykorzystaniem techniki badawczej PAPI. W gminie Zabierzów zostały one zrealizowane w roku 2010, w gminie Kocmyrzów-Luborzyca zaś w roku 2011. Dobór próby do badań miał charakter nielosowy wygodny, a respondentami były osoby zamieszkałe w różnych sołectwach na terenie gmin. Próba badawcza w każdej gminie liczyła 100 respondentów. W opracowaniu materiału empirycznego zastosowano wskaźniki struktury oraz średnią arytmetyczną. W analizie otrzymanych wyników posłużono się metodą opisową i porównawczą.

Wyniki badań

Gminy, w których przeprowadzono badania, graniczą bezpośrednio z miastem Kraków. Gmina Zabierzów graniczy z nim od północnego zachodu i jest jedną z największych gmin w powiecie krakowskim. W roku 2010 liczyła blisko 24 tys. mieszkańców. Gmina Kocmyrzów-Luborzyca graniczy z Krakowem od północnego wschodu. Jest to gmina typowo rolnicza. Ludność zamieszkująca tę gminę liczyła w 2011 roku 14,3 tys. osób. Obie gminy leżą przy ważnych szlakach komunikacyjnych – drogowych i kolejowych.

Na jakość życia ludności wpływa sfera usług oraz poziom rozwoju gospodarczego. Dość dobrym odzwierciedleniem poziomu rozwoju gospodarczego w kontekście jakości życia mieszkańców jest m.in. stan podstawowych urządzeń infrastrukturalnych. Obszary wiejskie w porównaniu do miast cechują się niższym poziomem zagospodarowania w tym zakresie [Satoła 2005]. Stan podstawowej infrastruktury determinuje rozwój podmiotów gospodarczych, szczególnie usługowych i handlowych. Odzwierciedleniem tych warunków jest m.in. liczba placówek handlowych na danym obszarze. Do oceny stanu sieci handlu żywnością można zastosować miernik wielkości nasylenia terenu siecią handlową w porównaniu z liczbą ludności. Na terenie gminy Zabierzów zlokalizowanych było w okresie badania 67 placówek handlowych prowadzących sprzedaż artykułów żywnościowych. Oznacza to, że na jeden podmiot zajmujący się handlem żywnością przypadało prawie 358 mieszkańców. Z kolei w gminie Kocmyrzów-Luborzycza funkcjonowało w 2011 roku 30 placówek zajmujących się handlem żywnością, a na jedną taką placówkę przypadało ok. 477 osób zamieszkujących teren gminy. Wskaźnik sklepów zajmujących się sprzedażą żywności przypadających na 1000 mieszkańców wynosił w gminie Zabierzów 2,8, zaś w gminie Kocmyrzów-Luborzycza 2,1. Podmioty zajmujące się handlem żywnością w przypadku obu gmin stanowiły 17,8% wszystkich podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji G działu 47. Gmina Zabierzów stanowi obszar intensywnego rozwoju usług (*outsourcing*), natomiast w gminie Kocmyrzów-Luborzycza dominuje funkcja rolnicza, co warunkuje stopień mobilności mieszkańców.

Standardowe usługi handlowe, do których należy również handel żywnością, winny zabezpieczać codzienne potrzeby o regularnym popycie. W związku z powyższym ich zaspokojenie powinno następować przy minimalnym nakładzie czasu i wysiłku nabywców [Karwowski, Witek 2006]. Uzyskany w badaniu rozkład odpowiedzi respondentów dotyczący pytania o odległość do najbliższego sklepu spożywczego wskazuje, że lepsza sytuacja pod tym względem panuje w gminie Zabierzów. W przypadku tej gminy aż 87% badanych wskazało, że odległość ta nie przekracza 1 km. Odsetek respondentów z gminy Kocmyrzów-Luborzycza, który zadeklarował taką odległość, wyniósł 60%. Ponadto spośród respondentów z tej gminy 13% stwierdziło, że do najbliższej placówki handlowej oferującej żywność muszą pokonać więcej niż 3 km. Takiej odpowiedzi nie udzielił żaden respondent z gminy Zabierzów.

Infrastruktura handlowa decyduje o warunkach nabywania towarów. Na warunki te składa się m.in. dostęp do niej oraz poziom zaopatrzenia placówek handlowych. Respondenci dokonali oceny tych elementów stanu handlu detalicznego żywnością w miejscu zamieszkania (tab. 1). Dostęp do infrastruktury handlowej większość respondentów z obu gmin oceniła jako dobry, chociaż odsetek wskazań tej oceny przez badanych z gminy Kocmyrzów-Luborzycza był wyższy (67% w stosunku do 56% w gminie Zabierzów). Poziom zaopatrzenia placówek handlu detalicznego żywnością również większość badanych oceniła jako dobry, ale w tym przypadku wyższy odsetek wskazań uzyskano w gminie Zabierzów. Z kolei w gminie Kocmyrzów-Luborzycza wysoki odsetek wskazań respondentów uzyskano w przypadku skrajnych ocen tego elementu infrastruktury handlowej (wskaźniki oceny bardzo dobrej i słabej są one zbliżone i wynoszą odpowiednio 26 i 27%).

Tabela 1. Ocena infrastruktury handlowej przez respondentów
Table 1. Evaluation of trade infrastructure by respondents

Wyszczególnienie/Specification	Gmina/Commune Zabierzów [%]				Gmina/Commune Kocmyrzów-Luborzycza [%]			
	bardzo dobry/ very good	dobry/ good	średni/ average	słaby/ low	bardzo dobry/ very good	dobry/ good	średni/ average	słaby/ low
Dostęp do infrastruktury handlowej/ Access to trade infrastructure	12,0	56,0	26,0	6,0	7,0	67,0	16,0	10,0
Poziom zaopatrzenia placówek handlu detalicznego żywnością/ Level of supplies in food stores	12,0	46,0	36,0	6,0	26,0	31,0	16,0	27,0

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Handel produktami żywnościowymi prowadzony był w różnych formach sprzedaży sklepowej i pozasklepowej. Były wśród nich wielkopowierzchniowe sklepy samoobsługowe, małe sklepy z tradycyjną obsługą, sklepy specjalistyczne, a także formy handlu obejmujące sprzedaż na targowiskach i bazarach oraz sprzedaż obwoźną. Na terenach wiejskich występuje także sprzedaż międzysąsiedzka. Konstatując częstotliwość wybierania przez respondentów poszczególnych form handlu żywnością, należy z jednej strony wziąć pod uwagę oczywiste ograniczenia w dostępie do niektórych z nich, a z drugiej także to, że respondenci mogą korzystać z infrastruktury handlowej ościennych gmin, do których ze względu na miejsca zamieszkania mają blisko.

Porównując rozkład odpowiedzi respondentów z badanych gmin, można stwierdzić, że w obu przypadkach pozasklepowe formy handlu żywnością, jeśli nawet są dostępne dla respondentów, w większości nie są przez nich wybierane. Respondenci, którzy często wybierają te formy, stanowią większy odsetek wśród respondentów z gminy Kocmyrzów-Luborzycza niż z gminy Zabierzów. Na obszarach wiejskich coraz chętniej otwierane są przez inwestorów supermarkety. Najczęściej lokalizowane są przy ważnych szlakach komunikacyjnych z nastawieniem nie tylko na lokalną społeczność. W gminie Kocmyrzów-Luborzycza w okresie prowadzenia badań funkcjonowały dwa sklepy typu supermarket (Lewiatan oraz Delikatesy Centrum). W gminie Zabierzów w 2010 roku zlokalizowane były trzy takie sklepy (Biedronka, Savia oraz Lewiatan). Znajduje to przełożenie na częstotliwość dokonywania zakupów produktów żywnościowych w sklepach tego typu – w gminie Zabierzów deklarację dokonywania w nich częstych zakupów złożyło aż 62% respondentów, a w gminie Kocmyrzów-Luborzycza – połowa badanych. Dodatkowo można stwierdzić, że w gminie Zabierzów największy odsetek respondentów wybierał często tradycyjny sklep spożywczy, a w gminie Kocmyrzów-Luborzycza był to taki sam odsetek, jaki wybiera supermarket (tab. 2).

Na wybór form dystrybucji i sklepu, oprócz kwestii takich jak dostępność danej placówki, wpływa wiele innych czynników. Monroe i Gultinam uważają, że decydujący wpływ na ten wybór mają cztery grupy zmiennych, tj.: ogólna postawa konsumenta względem uczęszczania do punktu sprzedaży, planowanie zakupów i wydatków, znaczenie atrybutów sklepu, postrzeganie atrybutów sklepu [Rudnicki 2004].

Respondenci oceniali także atrybuty, którymi kierują się wybierając placówkę handlową w miejscu swojego zamieszkania (w skali 1-5). Tylko w przypadku dwóch czynników, tj. bliskości lokalizacji oraz łatwego dojazdu istniała zbieżność pozycji rankingowej tych czynników w obu gminach. Ponadto, dla respondentów z gminy Kocmyrzów-Luborzycza ważnym czynnikiem było przyzwyczajenie, które było mniej istotne dla respondentów z gminy Zabierzów (tab. 3). Dla tej

Tabela 2. Deklaracje respondentów dotyczące częstotliwości korzystania z różnych form handlu żywnością w miejscu zamieszkania

Table 2. Respondents' declarations concerning the frequency of use different forms of food trade in place of residence

Rodzaj formy handlu/ Type of trade forms	Gmina/Commune Zabierzów			Gmina/Commune Kocmyrzów-Luborzycza		
	nigdy/ never	rzadko/ rarely	często/ often	nigdy/ never	rzadko/ rarely	często/ often
Sklepowe formy handlu żywnością/Shop forms of food trade [%]						
Tradycyjny sklep spożywczy/ Traditional grocery store	8,0	25,0	67,0	4,0	46,0	50,0
Supermarket/Supermarket	23,0	15,0	62,0	30,0	20,0	50,0
Pozasklepowe formy handlu żywnością/Non shops forms of food trade [%]						
Handel obwoźny/Itinerant trade	61,0	36,0	3,0	62,0	12,0	26,0
Targowisko/Market place	59,0	36,0	5,0	58,0	30,0	12,0
Sprzedaż międzysąsiedzka/ Sales between neighbors	73,0	22,0	5,0	71,0	21,0	8,0

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Tabela 3. Średnie oceny czynników decydujących o wyborze przez respondentów placówki handlowej w pobliżu miejsca zamieszkania

Table 3. The average assessments of the factors determining the respondent's choice of the place of purchase near place of residence

Czynniki/Factors	Gmina/Commune Zabierzów		Gmina/Commune Kocmyrzów-Luborzycza	
	średnia ocena/ average assessment	pozycja rankingowa czynnika/rank position of factor	średnia ocena/ average assessment	pozycja rankingowa czynnika/rank position of factor
Bliska lokalizacja/Close location	4,5	1	4,4	1
Częste promocje/Frequent promotions	3,4	6	3,1	4
Dogodne godziny otwarcia/Convenient opening hours	3,9	5	4,0	3
Duży wybór/Large offer	4,0	4	2,4	7
Łatwy dojazd/Easy access	4,2	2	4,1	2
Miła atmosfera/Friendly atmosphere	3,3	7	3,0	5
Niskie ceny/Low prices	4,1	3	2,6	6
Przyzwyczajenie/Habit	3,5	5	4,1	2
Zaufanie/Confidence	3,4	6	3,1	4

Skala 1-5, gdzie 1 – czynnik mało istotny, 5 – czynnik bardzo istotny/Scale of 1-5, where 1 – a low significant factor, 5 – a very significant factor

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

ostatniej grupy znaczenie miał fakt, że placówka oferowała niskie ceny oraz duży asortyment produktów, co z kolei miało najmniejsze znaczenie dla badanych z gminy Kocmyrzów-Luborzycza. Taki wynik mógł być spowodowany ograniczonym dostępem do konkurencyjnych placówek handlowych w pobliżu miejsca zamieszkania tych respondentów (wysoko ocenione przyzwyczajenie).

Podsumowanie i wnioski

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że obiektywne wskaźniki poziomu infrastruktury handlowej były korzystniejsze w przypadku gminy Zabierzów. Dotyczyło to zarówno liczby mieszkańców przypadających na 1 sklep zajmujący się handlem żywnością, jak i liczby sklepów zajmujących się handlem żywnością na 1000 mieszkańców. Po części znajduje to odzwierciedlenie w deklarowanej przez respondentów odległości, którą muszą pokonać do najbliższej placówki handlowej oferującej żywność, a to dla zdecydowanej większości respondentów z tej gminy nie przekracza 1 km.

Stan infrastruktury handlu żywnością, do której zaliczono dostęp do tej infrastruktury oraz jej zaopatrzenie w obu gminach, został oceniony przez największy odsetek badanych na poziomie dobrym. Można jednak zauważyć, że większe różnice pomiędzy ocenami dokonanyymi przez respondentów z obu gmin dotyczyły poziomu zaopatrzenia placówek handlowych (w gminie Kocmyrzów-Luborzycza większy odsetek badanych oceniał ten poziom jako bardzo dobry, ale także jako słaby).

Korzystanie przez respondentów z różnych form handlu żywnością zależy od ich dostępności na danym terenie. Ankietowani, którzy często wybierali pozasklepowe formy dystrybucji żywności, stanowili większy odsetek wśród respondentów z gminy Kocmyrzów-Luborzycza niż z gminy Zabierzów. W obu gminach do najczęściej wybieranych przez badane osoby form handlu żywnością należały tradycyjne sklepy i supermarkety.

Do głównych czynników, którymi kierują się respondenci, wybierając placówkę handlową w miejscu swojego zamieszkania, należały bliska lokalizacja oraz łatwy dojazd. Pozostałe poddane ocenie czynniki różniły się swoim znaczeniem dla respondentów pochodzących z różnych gmin.

Literatura

- Coraz mniej sklepów spożywczych, wersja elektroniczna: <http://tvp.info/informacje/biznes/coraz-mniej-sklepów-spozywczych/9520204>, dostęp 2014.
- Kaczmarek T. 2011: *Handel detaliczny w rozwoju funkcjonalnym i przestrzennym miast w Polsce*, [w:] *Problemy rozwoju lokalnego i regionalnego na początku XXI wieku*, seria „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna”, nr 15, Poznań, 67.
- Karwowski J., Witek J. 2006: *Handel w oddziaływaniu na rozwój miasta*, [w:] *Sektor handlu w rozwoju regionów – sukcesy i dylematy*, IRWiK, Warszawa, 93.
- Kłosiewicz-Górecka U., Słowińska B. 2002: *Nowe trendy w zarządzaniu sprzedażą artykułów żywnościowych*, IRWiK, Warszawa, 9-10.
- Kosicka-Gębska M., Tul-Krzyszczuk A., Gębski J. 2011: *Handel detaliczny żywnością w Polsce*, wydanie II, Wyd. SGGW, Warszawa, 41.
- Maleje liczba sklepów, wersja elektroniczna: http://www.ipbbs.org.pl/pl/119/biu/?biuletyn_id=77&artykuł_id=1326, dostęp 2014.
- Mały handel ma dominującą pozycję na wsi; wersja elektroniczna: <http://www.dlahandlu.pl/wiadomosci/maly-handel-ma-dominujaca-pozycje-na-wsi,3762.html>, dostęp 2014.
- Rudnicki L. 2004: *Zachowanie rynkowe nabywców. Mechanizmy i uwarunkowania*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 179-181.
- Satoła Ł. 2005: *Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich w Małopolsce – doświadczenia pierwszego roku członkostwa*, Zesz. Nauk. SGGW, „Problemy Rolnictwa Światowego”, t. XIII, 458.
- Sieć Biedronka rusza na podbój polskiej wsi; wersja elektroniczna: <http://www.portalspozywczy.pl/handel/wiadomosci/siec-biedronka-rusza-na-podboj-polskiej-wsi,48252.html>, dostęp 2014.
- Sklepy na wsiach generują 40 proc. obrotów handlu; wersja elektroniczna: <http://www.portalspozywczy.pl/handel/wiadomosci/sklepy-na-wsiach-generuja-40-proc-obrotow-handlu,32759.html>, dostęp 2014.
- Słaby T., Dąbrowska A. 2011: *Sytuacja małych sklepów osiedlowych w świetle opinii ich właścicieli*, *Handel Wewnętrzny*, nr 5, 29-30.
- Wilmańska-Sosnowska S. 2006: *Przemiany w handlu detalicznym jako czynnik rozwoju regionu łódzkiego*, [w:] *Sektor handlu w rozwoju regionów – sukcesy i dylematy*, IRWiK, Warszawa, 100.

Summary

The main objective of the article is evaluation of selected elements of commercial infrastructure in the context of food purchasing conditions by the inhabitants of Cracow district communes (Zabierzów and Kocmyrzów-Luborzyca). The study allowed to determine the frequency of selection various forms of food trade in the place of respondents residence. Also was received a subjective assessment of the factors determining the choice of purchase place by respondents where the food products are bought. Respondents also expressed their general opinion about the access to trade infrastructure and about the level of supplies in food stores in their place of residence.

Adres do korespondencji
dr inż. Renata Matysik-Pejas
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
Wydział Rolniczo-Ekonomiczny
Katedra Zarządzania i Marketingu w Agrobiznesie
al. Mickiewicza 21, 31-120 Kraków
tel. (12) 662 43 73
e-mail: rmatysi@cyf-kr.edu.pl